

ЛІТЕРАТУРА

1. Баранецький І. О. Науково-методичні засади укладення та ефективної реалізації угод про розподіл продукції : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук за спец. : 08.02.03 «організація управління, планування і регулювання економіки» / Ігор Олегович Баранецький. – К., 2006. – 18 с.
2. Коморний О. І. Договір про розподіл продукції : цивільно-правові аспекти : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук за спец. : 12.00.03 «цивільне право, цивільний процес, сімейне право та міжнародне приватне право» / Олександр Ігорович Коморний. – К., 2006. – 20 с.
3. Рат Йоханнес Соглашение о разделе продукции : анализ правового регулирования отношений в сфере реализации в Российской Федерации / Йоханнес Рат. – М. : Волтерс Клувер, 2008. – 288 с.
4. Шаповалова О. В. Адаптація господарського законодавства до вимог сталого розвитку : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук за спец. : 12.00.04 «господарське право ; господарсько-процесуальне право» / Ольга Вікторівна Шаповалова. – Донецьк, 2007. – 35 с.
5. Шарифуллина А. Ф. Соглашение о разделе продукции : понятие, заключение, реализация : автореф. дисс. ... на соискание уч. степени канд. юрид. наук по спец. 12.00.04 «хозяйственное право ; хозяйственно-процессуальное право» / Айгуль Фаитовна Шарифуллина. – М., 2000. – 27 с.
6. Олійник О. М. Правове регулювання охорони надр за законодавством України (окремі аспекти) : монографія / О. М. Олійник. – Хмельницький : Поліграфіст, 2011. – 140 с.
7. Медведєва Н. П. Правові засади гірничої концесії : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук за спец. : 12.00.06 «земельне право ; аграрне право ; екологічне право ; природоресурсне право» / Наталія Петрівна Медведєва. – К., 2008. – 19 с.
8. Василевская Д. В. Правовое регулирование отношений недропользования в Российской Федерации и зарубежных странах : теория и практика : монография / Д. В. Василевская. – М. : ООО «Издательство Нестор Академик», 2007. – 352 с.
9. Барабаш Н. П. Правова природа угоди про умови користування надрами / Н. П. Барабаш // Актуальні проблеми правового забезпечення екологічної безпеки, використання та охорони природних ресурсів : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 9–10 жовтня 2009 року / за заг. ред. А. П. Гетьмана, М. В. Шульги. – Харків : Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого, 2009. – С. 109–111.
10. Налетов К. И. Лицензионные и договорно-правовые формы пользования недрами в РФ и за рубежом : автореф. дисс. ... на соискание уч. степени канд. юрид. наук по спец. : 12.00.06 «земельное право ; аграрное право ; экологическое право ; природоресурсное право» / Кирилл Игоревич Налетов. – М., 2006. – 26 с.
11. Мірошніченко А. М. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / А. М. Мірошніченко, Р. І. Марусенко. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : Алерта; КНТ ; ЦУП, 2009. – 507 с.
12. Золотарьова Д. М. Проблеми виникнення права користування тимчасово зайнятою земельною ділянкою / Д. М. Золотарьова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2014. – Вип. 4. Том 1. – С. 228–230.

УДК 347.65/.68(477)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИЗНАННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ВІДУМЕРЛОЮ СПАДЩИНОЮ

Полянська В.І.,
викладач кафедри цивільно-правових дисциплін
юридичного факультету

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Орешкова А.Ф.,
здобувач юридичного факультету

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

У статті розглянуто порядок становлення та розвитку інституту відумерлої спадщини. Визначено особливості правового регулювання визнання земельної ділянки відумерлою спадщиною. Окреслено особливості правового регулювання використання земельних ділянок як відумерлої спадщини. Досліджено актуальні питання реалізації положень про відумерлість спадщини щодо земельних ділянок.

Ключові слова: відумерла спадщина, земельна ділянка, спадкування, органи місцевого самоврядування, територіальна громада, комунальна власність, спадкове майно, оренда земельної ділянки.

Polyanska V.I., Oreshkova A.F. / AKTUALNIE VOPROSY ПРИЗНАНИЯ ЗЕМЕЛЬНОГО УЧАСТКА ВЫМОРОЧНЫМ НАСЛЕДСТВОМ / Днепропетровский государственный университет внутренних дел, Украина

В статье рассмотрен порядок становления и развития института выморочного наследства. Определены особенности правового регулирования признания земельного участка выморочным наследством. Очерчены особенности правового регулирования использования земельных участков как выморочного наследства. Изучены актуальные вопросы реализации положений о выморочном наследстве относительно земельных участков.

Ключевые слова: выморочное наследство, земельный участок, наследование, органы местного самоуправления, территориальная община, коммунальная собственность, наследственное имущество, аренда земельного участка.

Polyanska V.I., Oreshkova A.F. / THE ACTUAL ITEMS OF RECOGNIZING THE PLOT OF LAND ESCHEATED INHERITANCE / Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, Ukraine

The article highlights the procedure of establishing and development of escheated inheritance institute. Researchers define the legal regulations features to consider the plot of land escheated and single out the plot of land as escheated using regularities. The authors analyze the realization of the actual points of decree concerning the plots of land implementation.

Key words: escheated inheritance, plot of land, hiredom, self governing bodies, territorial community, municipal property, hereditary property, plot of land renting.

Після смерті людини залишаються її права та обов'язки щодо рухомого та нерухомого майна, що стають спадковими та переходять у порядку спадкування до іншої особи за заповітом або за законом. За таким порядком спадкування держава не претендує на спадщину фізичних осіб. Проте, всім правовим системам світу відомі ситуації, коли у спадкових відносинах відсутні як спадкоємці за заповітом, так і спадкоємці за законом. Норми міжнародного приватного права містять положення, згідно з якими у разі відсутності спадкоємця майно переходить у власність держави на підставі права на спадкування, або держава привласнює майно, що стало на її території беззаявним.

В Україні законодавець усунув державу від участі у спадкових правовідносинах за законом. Цивільним кодексом України передбачено порядок переходу спадщини у власність територіальної громади, що відбувається у разі визнання її судом відумерлою за заявою відповідного органу місцевого самоврядування за місцем відкриття спадщини.

Певні аспекти відумерлої спадщини, зокрема щодо земельних ділянок, досліджували у своїх працях такі вчені, як В. А. Белов, С. Н. Братусь, В. В. Васильченко, О. Є. Кухарев, Л. А. Лунц, О. П. Печений, В. Л. Толстих, Є. І. Фурса, Г. Ф. Шершеневич та ін. Проте сучасне цивільне законодавство України, що перманентно змінюється, недостатньо чітко регулює окремі питання, які, на наш погляд, є суперечливими та потребують переосмислення. Актуальним залишається питання належності інституту відумерлої спадщини до спадкування за законом чи до неспадкового правонаступництва, а також визнання земельної ділянки відумерлою спадщиною.

Метою статті є дослідження розвитку інституту відумерлої спадщини та розкриття особливостей визнання та використання земельних ділянок як відумерлої спадщини.

У спадкових відносинах часто виникає питання щодо спадкування майна в разі відсутності спадкоємців за законом та заповітом. Цивільне законодавство України оперує поняттям «відумерла спадщина», позначаючи майно, що в таких випадках залишалось. Термін «відумерлість спадщини» як в юридичному, так і в філологічному аспекті, – це конструкція, що раніше не вживалася ані в українській мові, ані в українському праві. Водночас використовувалось словосполучення «виморочне майно», «виморочна спадщина», яким позначалось майно, що залишалось після смерті власника у разі відсутності спадкоємців [1, с. 43].

Законодавство зарубіжних країн відокремлює дві теорії набуття права власності на відумерлу спадщину – спадкування та окупація беззаявного майна. Так, правове регулювання цього інституту зводиться до наступного: згідно із законодавством країн романо-германського права, у випадку, якщо спадкодавець не має спадкоємців за законом і не залишив заповіту, його майно переходить до держави як до спадкоємця; відповідно до англо-американського права, за відсутності спадкоємців держава одержує спадкове майно не за правом спадкування, а за правом «окупації» – встановлення права власності на беззаявне майно [2, с. 93]. Різниця між цими теоріями полягає у тому, на якій підставі та, відповідно, за яким правом держава або орган державної влади стає власником спадщини спадкодавця.

Незважаючи на те, що Україна належить до романо-германської правової сім'ї, аналіз правового регулювання визнання спадщини відумерлою дозволяє стверджувати, що законодавець не завжди визнавав державу як спадкоємця.

У Цивільному кодексі України (далі – ЦК України), що набрав чинності з 1 січня 2004 року, з'являється інститут відумерлої спадщини. Сутність даного інституту полягає в тому, що у разі відсутності спадкоємців за заповітом і за законом, усунення їх від права на спадкування, неприйняття ними спадщини, а також відмови від її прийнят-

тя, орган місцевого самоврядування за місцем відкриття спадщини зобов'язаний подати до суду заяву про визнання спадщини відумерлою. Заява про визнання спадщини відумерлою подається після спливу одного року з часу відкриття спадщини. Спадщина, визнана судом відумерлою, переходить у власність територіальної громади за місцем відкриття спадщини. Територіальна громада, яка стала власником відумерлого майна, зобов'язана задовольнити вимоги кредиторів спадкодавця, що заявлені відповідно до ст. 1231 цього Кодексу. Спадщина, не прийнята спадкоємцями, охороняється до визнання її відумерлою відповідно до ст. 1283 ЦК України (ст. 1277 ЦК України) [3].

Оскільки земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави, актуальним на сьогодні є питання визнання земельної ділянки відумерлою спадщиною [4]. Зазначене положення в першу чергу стосується земель сільськогосподарського призначення, тому що Україна є державою з розвиненим агропромисловим комплексом та має найцінніші у світі ґрунти.

Правове регулювання визнання земельної ділянки відумерлою спадщиною здійснюється нормами Земельного кодексу України (далі – ЗК України), які покликані конкретизувати основні положення Конституції України у сфері регулювання земельних відносин.

У книзі шостій «Спадкове право» ЦК України містяться загальні норми, присвячені регулюванню визнання земельної ділянки відумерлою спадщиною.

Справи про визнання спадщини відумерлою розглядаються судами загальної юрисдикції в окремому провадженні. Правова регламентація процедури визнання спадщини відумерлою передбачена главою 9 розділу IV Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України) «Розгляд судом справ про визнання спадщини відумерлою» [5]. Відповідно до ч. 1 ст. 4 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» обов'язкової державній реєстрації підлягають речові права та обтяження на нерухоме майно, розміщене на території України, що належить фізичним та юридичним особам, державі в особі органів, уповноважених управляти державним майном, іноземцям та особам без громадянства, іноземним юридичним особам, міжнародним організаціям, іноземним державам, а також територіальним громадам в особі органів місцевого самоврядування. Пунктом 5 ч. 1 ст. 19 вищезазначеного Закону встановлено, що державна реєстрація прав проводиться на підставі рішень судів, що набрали законної сили [6]. Відповідно до п. 37 Порядку державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 року № 868, документами, що підтверджують виникнення, перехід та припинення речових прав на нерухоме майно, є, зокрема, рішення суду, що набрали законної сили, щодо права власності та інших речових прав на нерухоме майно [7].

У зв'язку з неврегульованістю питання щодо надання інформації про майно, яке може бути визнане «відумерлою спадщиною», ведення реєстру такого майна, а також охорони законних майнових прав та інтересів територіальної громади, деякі органи місцевого самоврядування на підставі положень Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [8] приймають нормативні акти локальної сфери дії, як, наприклад, Положення про надання в оренду нерозподілених (невитребуваних) земельних ділянок власників земельних часток (паїв) для ведення товарного сільськогосподарського виробництва та особистого селянського господарства, що входять до складу спадщини, яка може бути визнана відумерлою, та передачу її в комунальну власність територіальної громади [9]. Таким чином, наявність рішення суду є обов'язковою умовою для державної реєстрації речових прав на земельну ділянку як відумерлу спадщину.

Незважаючи на те, що чинним законодавством України закріплено можливість визнання спадщини відумерлою, у практичній діяльності існують стримуючі фактори, що не сприяють ефективному використанню органами місцевого самоврядування цих положень. Зокрема, на нашу думку, слід проаналізувати реалізацію положення ст. 1277 ЦК України як основоположної норми щодо визнання спадщини відумерлою, яка, на нашу думку, потребує внесення змін.

Так, по-перше, однією з проблем цієї норми є відсутність обмежень щодо строків подачі до суду заяви про визнання спадщини відумерлою. Як зазначалось, значна частина земель в Україні належить до категорії сільськогосподарського призначення. Ми вважаємо, що у зв'язку з недотриманням принципу пріоритетності земель сільськогосподарського призначення, закріпленого у ст. 23 ЗК України, наслідком тривалого неподання органами місцевого самоврядування заяви про визнання цих земель відумерлою спадщиною, може стати погіршення їх якості. Таким чином підвищується ризик переходу зазначених земель до іншої категорії, тому, на нашу думку, органи місцевого самоврядування зобов'язані виявляти такі земельні ділянки та звертатися до суду у місячний строк після спливу року з часу відкриття спадщини. Також законодавцем не надано пропозицій щодо відповідальності територіальної громади у випадку нездійснення нею зазначених дій, так, на наш погляд, у разі, якщо вищезазначені умови не будуть виконані, постає необхідність у притягненні органів місцевого самоврядування, наприклад, до адміністративної відповідальності.

По-друге, Верховною Радою України було розглянуто Проект Закону «Про ринок земель», норми якого містили спірні питання щодо внесення змін до ч. 1 та 3 ст. 1277 ЦК України. Так, згідно з Прикінцевими положеннями, було встановлено, що «... земельні ділянки сільськогосподарського призначення, розташовані за межами населених пунктів, визнаються відумерлими за заявою відповідного територіального органу центрального органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів за місцем розташування земельної ділянки. Спадщина, визнана судом відумерлою, переходить у власність територіальної громади за місцем відкриття спадщини, а земельні ділянки сільськогосподарського призначення, розташовані за межами населених пунктів, – у власність держави» [10]. Ми підтримуємо думку В. Литвинця, який зазначає, що прийняття вищенаведених змін до ст. 1277 ЦК України, декларативне спрямування законопроекту «Про ринок земель» в інтересах територіальних громад, сіл, селищ насправді призведе до фактичного обмеження їх прав на набуття у власність земель сільськогосподарського призначення при визнанні спадщини відумерлою. Набуття у державу власність певної кількості земельних ділянок сільськогосподарського призначення при визнанні спадщини відумерлою, що будуть розпорощеними по всій території України, не буде вирішальним фактором у формуванні державою ролі активного учасника ринку земель сільськогосподарського призначення, але водночас призведе до відсторонення територіальних громад і відповідних рад від вирішення земельних питань, що завжди були предметом активної участі місцевих жителів [11, с. 37]. Так, вищезазначений Проект Закону було відхилено та знято з розгляду.

По-третє, окремі проблемні питання виникають під час розгляду справ про визнання спадщини відумерлою в частині визначення законодавства, яке необхідно застосувати при розгляді таких справ, коли фактичні обставини справи мали місце, за часів чинності Цивільного кодексу УРСР, а справа розглядається вже після набрання чинності нового ЦК України. Так, відповідно до Прикінцевих та Перехідних положень ЦК України, правила книги шостої ЦК України застосовуються також до спадщини, що відкрилася, але не була прийнята ніким із спадкоємців до набрання

чинності ЦК України. Правила ст. 1277 ЦК України про відумерле майно застосовуються також щодо спадщини, від дня відкриття якої до набрання чинності ЦК України сплило не менше одного року.

Що стосується кола суб'єктів, які мають право звернутися до суду із заявою про визнання спадщини відумерлою, то їх перелік чітко визначено законом. У зв'язку з цим при відкритті провадження у таких справах має враховуватися імперативний характер норм, що регулюють дане питання. Так, відповідно до ч. 1 ст. 1277 ЦК України, ст. 274 ЦПК України ініціатором процесу визнання спадщини відумерлою є орган місцевого самоврядування. Такими органами відповідно до ст. ст. 10, 11 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» є сільські, селищні, міські, обласні, районні ради та їх виконавчі органи [8].

Науковцями висловлюється позиція про винятковий характер кола суб'єктів, які мають право звернутися до суду із заявою про визнання спадщини відумерлою. На винятковості суб'єктів наголошує, зокрема, і О. С. Кухарев, який зазначає, що хибною є практика розгляду судових справ за заявою прокурора, який виступає представником інтересів територіальної громади [12, с. 124]. Проте судова практика містить рішення, що були задоволені за заявою прокурора в інтересах органу місцевого самоврядування.

Ознайомившись, наприклад, з рішенням Синельниківського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 17 січня 2014 року, справа № 191/5390/13-ц. Так, Синельниківський міськрайонний суд Дніпропетровської області розглянув у відкритому судовому засіданні в залі суду м. Синельниківського цивільну справу за заявою Синельниківського міжрайонного прокурора в інтересах Зайцівської сільської ради Синельниківського району Дніпропетровської області про визнання спадщини відумерлою та про передачу її територіальній громаді. Заявлені вимоги вирішено задовольнити, а саме, визнати відумерлою спадщину у вигляді земельної ділянки, призначеної для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, та розташованої на території Зайцівської сільської ради Синельниківського району Дніпропетровської області, що належала на праві приватної власності на землю померлій особі та передати її у власність територіальної громади Зайцівської сільської ради Синельниківського району Дніпропетровської області [13].

Здійснивши аналіз норм цивільного та земельного законодавства України, можна зазначити, що не достатньо врегульованим на законодавчому рівні є питання використання земельної ділянки до моменту переходу спадщини у власність територіальної громади як відумерлої, з метою попередження заволодіння спадщиною неуповноваженими на те особами, здійснюється її охорона у порядку, встановленому ст. 1283 ЦК України. Так, відповідно до ч. 2 цієї статті нотаріус за місцем відкриття спадщини, а в населених пунктах, де немає нотаріуса, – відповідні органи місцевого самоврядування з власної ініціативи або за заявою спадкоємців, вживають заходів щодо охорони спадкового майна [3]. Проте виникають фактори, що впливають на ефективність реалізації зазначеної норми. Зокрема, відсутня актуалізована планово-картографічна база в межах адміністративних районів або колишніх територій сільських рад щодо розташування ділянок відумерлої спадщини.

Нотаріус, відповідно до Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України [14], з метою вжиття заходів щодо охорони спадкового майна вчиняє низку дій, які забезпечують повну охорону цього майна. Зокрема, для охорони спадкового майна за участю заінтересованих осіб (за бажанням) і в присутності не менше двох свідків нотаріус проводить його опис, призначає охоронця майна та передає на зберігання. Також у п. 9.1. Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України зазначено: якщо під час вжиття заходів з охорони спадкового майна з'ясується, що

у складі спадщини є майно, що потребує утримання, догляду, вчинення інших фактичних та юридичних дій для підтримання його в належному стані, нотаріус у разі відсутності спадкоємців або виконавця заповіту на підставі заяви заінтересованої особи укладає договір на управління спадщиною з цією особою. Вищезазначений договір на управління спадщиною діє до ухвалення судом рішення про визнання спадщини відумерлою (п. 10.2) [14].

Однак, якщо йдеться про земельну ділянку як спадкове майно, що підлягає охороні, необхідно враховувати таку її особливість, як цільове призначення та стан, придатний до використання. Так, слід брати до уваги ризик можливості погіршення стану земельної ділянки, якщо вона перебуватиме без використання та належної обробки до моменту ухвалення судом рішення щодо визнання її відумерлою спадщиною. Таким чином, вважаємо за доцільне при здійсненні нотаріусом дій з охорони земельної ділянки застосовувати положення п. 9.1. Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України про укладання договору на управління спадщиною [14]. У свою чергу, особа, яка управляє спадщиною, має право на плату за виконання своїх повноважень відповідно до ч. 3 ст. 1285 ЦК України.

Актуальним залишається питання пролонгації договору оренди земельної ділянки, що у визначеному законом порядку визнається відумерлою. Відповідно до ч. 4 ст. 32 Закону України «Про оренду землі» перехід права власності на орендовану земельну ділянку до іншої особи не є підставою для зміни умов або розірвання договору, якщо інше не передбачено договором оренди землі [15]. Тобто, оскільки договір оренди земельної ділянки продовжує діяти й після смерті орендодавця, то повинні виконуватися всі його умови, передбачені договором відповідно до чинного законодавства, зокрема, Закону України «Про оренду землі» [15].

У практичній діяльності юристи мають власне бачення подібних ситуацій. Так, наприклад, керівник земельної та аграрної практик І. Огороднійчук звертається до практики радить у разі, коли законодавство не дає відповіді на питання. Отже, якщо є відумерла спадщина, то земельна ділянка переходить до комунальної власності. Подальша передача ділянки в оренду відбувається через проведення аукціону, що на практиці є досить складним процесом. На думку І. Огороднійчука, якщо має місце продовження оренди землі, тоді відпадає потреба в аукціоні, і такий договір слід оформляти як договір оренди. Якщо фізична особа помирає, і договір оренди ще чинний, тоді агропідприємство, відповідно до законодавства, продовжує використовувати земельну ділянку, нараховувати орендну плату, незважаючи на зміну власника, та чекати на нового власника. Держава у цій ситуації зацікавлена передусім у тому, аби земля оброблялася і не пустувала [16].

Використання органами місцевого самоврядування земельних ділянок, вже визнаних судом відумерлою спадщиною, та переданих до комунальної власності, здійснюється за загальним порядком, визначеним ЗК України (Розділ IV). Перехід відумерлої спадщини у комунальну власність надає право територіальній громаді на повне розпорядження нею. Зокрема, у ст. 12, 122 ЗК України визначено, що до повноважень сільських рад у галузі земельних відносин належить серед іншого: 1) передача земельних ділянок комунальної власності у власність громадян та юридичних осіб; 2) надання земельних ділянок, що належать до комунальної власності, у користування.

Водночас набуття права власності зобов'язує територіальну громаду нести цивільно-правову відповідальність за борги спадкодавця. Так, згідно з ч. 4 ст. 1277 ЦК України територіальна громада, яка стала власником відумерлого майна, зобов'язана задовольнити вимоги кредиторів спадкодавця, що заявлені відповідно до ст. 1231 ЦК України. Зокрема, цей орган територіальної громади має відшкодувати майнову шкоду (збитки), завдані спадкодавцем за його життя, а також відшкодувати моральну шкоду. До спадкоємця переходить обов'язок відшкодування моральної шкоди, завданої спадкодавцем, який було за вироком суду присуджено спадкодавцеві.

Народними депутатами Верховної Ради України внесено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо відумерлої спадщини» [17], який розроблено з метою раціонального використання земельних ділянок сільськогосподарського призначення та запровадження додаткової можливості наповнення місцевих бюджетів шляхом надання повноважень відповідним органам місцевого самоврядування та місцевим державним адміністраціям після спливу одного року з часу відкриття спадщини та до моменту набрання законної сили рішенням суду про визнання спадщини відумерлою передавати земельні ділянки сільськогосподарського призначення в оренду громадянам та юридичним особам. Законопроектом пропонується внесення змін до ЗК України, ЦК України, ЦПК України та Закону України «Про оренду землі».

Незважаючи на те, що проект Закону відкликано, у зв'язку з чим його знято з розгляду, проаналізувавши положення вищезазначеного проекту, ми підтримуємо зміни деяких положень (норм).

Отже, за результатами дослідження теоретичних та практичних проблем визнання земельної ділянки відумерлою спадщиною можна зробити висновок про те, що перехід відумерлої спадщини у власність територіальної громади є особливим випадком неспадкового цивільного правонаступництва, що має універсальний характер.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нелін О. Генезис та розвиток інституту відумерлої спадщини в Україні / О. Нелін // Юридична Україна. – 2013. – № 6. – С. 43–47.
2. Міжнародне приватне право : навч. посібник / Кол. авт. ; за ред. С. Г. Кузьменка. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 316 с.
3. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.
4. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
5. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 року № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40. – Ст. 492.
6. Про державну реєстрацію прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Закон України від 01 липня 2004 року № 1952-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 51. – Ст. 553.
7. Про затвердження Порядку державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 року № 868 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 96. – Ст. 3549.
8. Про місцеве самоврядування : Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
9. Тимчасове положення Рівненської обласної ради про надання в оренду нерозподілених (невитребуваних) земельних часток (паїв), земельних ділянок для ведення сільськогосподарського виробництва, особистого селянського господарства, що входять до складу спадщини, яка може бути визнана відумерлою, та передачу в комунальну власність територіальної громади відумерлої спадщини від 18 грудня 2009 року № 1437 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://oblrada.rv.ua/documents/rishennya/5_skilkannya.php?SECTION_ID=37&ELEMENT_ID=3333.
10. Проект Закону України «Про ринок земель» № 9001-д від 07 грудня 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=41981.

11. Литвинець В. Визнання спадщини відумерлою на землі сільськогосподарського призначення / В. Литвинець // Землевпорядний вісник. – 2012. – № 3. – С. 34–37.
12. Кухарев О. Є. Визнання спадщини відумерлою : окремі питання правозастосування / О. Є. Кухарев // Часопис цивільного і кримінального судочинства. – 2013. – № 4 (13). – С. 119–128.
13. Рішення Синельниківського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 17 січня 2014 року у справі № 191/5390/13-ц [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36739290>.
14. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : Наказ Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 року № 296/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>
15. Про оренду землі : Закон України від 06 жовтня 1998 року № 161-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 46. – Ст. 280.
16. Степанюк О. «Нічийна» земля, або відумерла спадщина / О. Степанюк // Агробізнес сьогодні. Газета підприємців АПК. – 2013. – № 23 (270). – С. 10–12.
17. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо відумерлої спадщини» № 2220а від 04 червня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=47256.

УДК 349.6

ЩОДО ПИТАННЯ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЯКА СПРИЧИНЕНА РЕКРЕАЦІЙНИМ ПРИРОДНИМ ТЕРИТОРІЯМ ТА ОБ'ЄКТАМ

Ткаченко О.М.,

к.ю.н., доцент кафедри екологічного права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

У статті проаналізовано поняття та структуру екологічної шкоди, умови та особливості її відшкодування. Обґрунтовується висновок щодо існування окремого виду юридичної відповідальності – еколого-правової відповідальності. Аналізуються проблеми, що виникають під час нарахування екологічної шкоди у суб'єктах еколого-правових відносин. Зазначаються прогалини та недоліки діючого екологічного законодавства в цій сфері та шляхи його вдосконалення.

Ключові слова: екологічна шкода, таксова відповідальність, довілля, структура шкоди, еколого-правова відповідальність.

Tkachenko E.N. / К ВОПРОСУ ВОЗМЕЩЕНИЯ ВРЕДА, ПРИЧИНЕННОГО РЕКРЕАЦИОННЫМ ПРИРОДНЫМ ТЕРРИТОРИЯМ И ОБЪЕКТАМ / Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина

В статье проанализировано понятие и структура экологического вреда, условия его возмещения. Обосновывается вывод о существовании специального вида юридической ответственности – эколого-правовой ответственности. Анализируются проблемы, которые возникают при исчислении экологического ущерба у субъектов эколого-правовых отношений. Исследуются пробелы и недостатки действующего экологического законодательства в данной сфере и пути его усовершенствования.

Ключевые слова: экологический вред, таксовая ответственность, окружающая природная среда, структура вреда, эколого-правовая ответственность.

Tkachenko E.N. / TO THE QUESTION OF COMPENSATION FOR HARM CAUSED TO NATURAL AREAS AND RECREATIONAL FACILITIES / National Law Academy named after Yaroslav the Wise, Ukraine

The article analyzes the conception and the structure of the ecological damage, peculiarity, conditions and problems to compensate for the Environment.

The article analyzes the concept and structure of environmental damage, conditions and peculiarities of its compensation.

Grounded conclusion on the existence of a particular type of a legal responsibility – environmental legal responsibility. The problems that arise in calculating the environmental damage in the subjects of ecological relations. Indicate the gaps and unrounded current environmental legislation in this area and ways to improve it.

On the gaps the current legislation is no legal mechanism for calculation and compensation of damage caused to natural resources and recreational areas systems. The economic evaluation of recreational natural resources presents a rather complex problem and lack of economic sciences never covered by business estimates, since their use was carried out free of charge.

This situation, of course, led to the spontaneous, chaotic use, often without clear limits and controls. On the one hand, there was no rational, unsustainable use in some regions, and, on the other hand, lack of inefficient use in other regions.

To develop effective economic evaluation of natural areas and recreational resources, be aware that the economic result of the use of resources obtained immediately. As a primary result is a healing effect, restoring physiological forces of the human body, increase efficiency, reduce morbidity, mortality and other social indicators, ie social effect, which is then converted to the final economic result.

Thus, the distance offensive economic result, difficulties to collect information on the state of disease, lack of clear methods of calculation of economic benefit as a result of the impact of natural recreation health factors do not allow to clearly define the economic and environmental assessment of natural recreational areas.

The absence of appropriate techniques leads to that prevents the development of relevant regulations by which it would be possible to calculate the amount of compensation in case of causing environmental damage to natural recreational areas. Thus, with respect to the spa, therapeutic and recreational natural areas and objects exist corresponding taxes or methods of calculation and compensation caused environmental damage. The above situation leads to the fact compensation for damage caused by natural territories specified following the general civil law and scattered special regulations in force in relation to certain types of natural resources.

The consequences of such compensation is not a consideration the value and uniqueness of health and recreation of natural ingredients and factors inherent curative natural resources, they do not therefore, not able to play a full environmental systems and communications in the territory of therapeutic and recreational areas.

Key words: compensation of the for ecological damage, peculiarity, conditions of the damage, environment.